HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a doua)

15 ianuarie 2009*

În cauza C-281/07,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 234 CE de Bundesfinanzhof (Germania), prin decizia din 27 martie 2007, primită de Curte la 13 iunie 2007, în procedura

Hauptzollamt Hamburg-Jonas

împotriva

Bayerische Hypotheken- und Vereinsbank AG,

* Limba de procedură: germana.

CURTEA (Camera a doua),

compusă din domnul C. W. A. Timmermans, președinte de cameră, domnii J.-C. Bonichot, J. Makarczyk, P. Kūris și doamna C. Toader (raportor), judecători,

avocat general: doamna E. Sharpston,
grefier: domnul R. Grass,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru Comisia Comunităților Europene, de domnul F. Erlbacher și de doamna Z. Malůšková, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 25 septembrie 2008,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolului 3 alineatul (1) primul paragraf din Regulamentul (CE, Euratom) nr. 2988/95 al Consiliului din 18 decembrie 1995 privind protecția intereselor financiare ale Comunităților Europene (JO L 312, p. 1, Ediție specială, 01/vol. 1, p. 166).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Hauptzollamt Hamburg-Jonas (denumit în continuare „Hauptzollamt"), pe de o parte, și Bayerische Hypotheken- und Vereinsbank AG (denumită în continuare „BHV") privind rambursarea unei restituiri la export.

Cadrul juridic

Dreptul comunitar

3 Articolul 11 alineatul (3) primul și al patrulea paragraf din Regulamentul (CEE) nr. 3665/87 al Comisiei din 27 noiembrie 1987 de stabilire a normelor comune de

aplicare a sistemului de restituiri la export pentru produsele agricole (JO L 351, p. 1), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 2945/94 al Comisiei din 2 decembrie 1994 (JO L 310, p. 57, denumit în continuare „Regulamentul nr. 3665/87”), prevede:

„[…] beneficiarul trebuie să ramburseze restituirile primite pe nedrept, ceea ce include orice penalizare aplicabilă în conformitate cu alineatul (1) primul paragraf, și dobânda calculată pe perioada scursă de la plată la restituire. […]

[…]

În cazul în care plata se face nejustificat, ca rezultat al unei erori a autorităților competente, nu se colectează nicio dobândă sau se percepe cel mult o sumă corespunzătoare profitului realizat nejustificat, ce se stabilește de către statul membru.” [traducere neoficială]

4 Articolul 1 din Regulamentul nr. 2988/95 prevede:

„(1) În scopul protejării intereselor financiare ale Comunităților Europene, se adoptă prin prezenta o reglementare generală privind controalele uniforme, măsurile și sancțiunile administrative privind abaterile de la dreptul comunitar.

(2) Constituie abatere orice încălcare a unei dispoziții de drept comunitar, ca urmare a unei acțiuni sau omisiuni a unui agent economic, care poate sau ar putea prejudicia bugetul general al Comunităților sau bugetele gestionate de acestea, fie prin diminuarea sau pierderea veniturilor acumulate din resurse proprii, colectate direct în numele Comunităților, fie prin cheltuieli nejustificate."

5 Articolul 3 alineatele (1) și (3) din Regulamentul nr. 2988/95 prevede:

„(1) Termenul de prescripție a acțiunii este de patru ani de la săvârșirea abaterii menționate la articolul 1 alineatul (1). Cu toate acestea, normele sectoriale pot să prevadă un termen mai scurt, care nu poate fi însă mai mic de trei ani.

[…]

(3) Statele membre își păstrează posibilitatea de a aplica un termen mai lung decât cel prevăzut în alineatul (1) […]"

Dreptul național

6 Potrivit informațiilor comunicate de instanța de trimitere, la data producerii faptelor în cauza principală în Germania nu exista o dispoziție specială referitoare la termenele de prescripție aplicabile litigiilor de natură administrativă privind avantajele acordate pe nedrept. Cu toate acestea, atât autoritățile administrative, cât și instanțele germane

aplicau, prin analogie, prescripția de 30 de ani de drept comun, astfel cum este prevăzută la articolul 195 din Codul civil german (Bürgerliches Gesetzbuch). Începând cu anul 2002, acest termen de prescripție de drept comun a fost redus însă la 3 ani.

Acțiunea principală și întrebările preliminare

7 Din decizia de trimitere rezultă că, în cursul anului 1995, LAGRA Import Export GmbH (denumită în continuare „LAGRA") a declarat la Hauptzollamt 31 de bovine destinate exportului în Turcia și a solicitat să beneficieze de o restituire la export pentru acestea. Totuși, prin scrisoarea din 17 ianuarie 1996, LAGRA a semnalat acestei administrații vamale că una dintre aceste bovine murise înainte de a părăsi Comunitatea Europeană și a solicitat modificarea în consecință a cererii sale de restituire. Fără a lua în considerare această scrisoare și nici mențiunile corespunzătoare aplicate pe exemplarul de control T5, prin decizia din 19 aprilie 1996, Hauptzollamt a acordat restituirea la export pentru toate cele 31 de bovine.

8 Ulterior, Hauptzollamt a constatat propria eroare. Prin urmare, prin decizia de rectificare din 5 august 1999, a solicitat rambursarea restituirii la export pentru animalul mort, și anume 1137,57 DEM.

9 În cursul lunii iulie 2000, a fost inițiată procedura de insolvență împotriva LAGRA. Ca urmare a cesiunii patrimoniului său către BHV, aceasta din urmă a devenit debitoarea sumei aferente recuperării restituirii la export primită pe nedrept de LAGRA. În consecință, printr-o înștiințare de plată din 12 decembrie 2001, Hauptzollamt a încercat să obțină rambursarea, de către BHV, a sumei plătite nejustificat. Totuși, nu s-a stabilit dacă această înștiințare a fost notificată băncii înainte de luna mai a anului 2004.

10 Împotriva acestei înștiințări de plată, BHV a introdus o acțiune în contencios care a fost admisă de Finanzamt Hamburg, această instanță pronunțându-se în sensul că dreptul de recuperare întemeiat pe articolul 11 alineatul (3) al cincilea paragraf din Regulamentul nr. 3665/87 se stinsese, întrucât intervenise prescripția în temeiul articolului 3 alineatul (1) primul paragraf din Regulamentul nr. 2988/95.

11 Împotriva acestei hotărâri pronunțate de Finanzgericht Hamburg, Hauptzollamt a formulat recurs la Bundesfinanzhof. Această din urmă instanță își exprimă îndoiala cu privire la aplicabilitatea Regulamentului nr. 2988/95, din moment ce, potrivit articolului 1 alineatul (2) din acesta, numai abaterile imputabile ca urmare a unei acțiuni sau a unei omisiuni a unui agent economic fac parte din domeniul de aplicare al acestui regulament, iar nu abaterile ce rezultă dintr-o acțiune sau o inacțiune a autorității competente.

12 În aceste condiții, Bundesfinanzhof a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 3 alineatul (1) primul paragraf prima teză din Regulamentul nr. 2988/95 este aplicabil recuperării unei restituiri la export plătite nejustificat unui exportator, chiar dacă acesta din urmă nu a comis nicio abatere?

Dacă răspunsul la prima întrebare este afirmativ:

2) Dispoziția citată este aplicabilă *mutatis mutandis* recuperării unor asemenea avantaje de la cel căruia exportatorul i-a cedat dreptul său la restituirea la export?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

13 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere urmărește să afle dacă termenul de prescripție de 4 ani prevăzut la articolul 3 alineatul (1) primul paragraf din Regulamentul nr. 2988/95 este aplicabil unei proceduri de recuperare a unei restituiri la import plătite nejustificat exportatorului ca urmare a unei erori a autorităților naționale, în cazul în care exportatorul nu a săvârșit nicio abatere.

14 Cu titlu introductiv, trebuie arătat că Regulamentul (CE) nr. 800/1999 al Comisiei din 15 aprilie 1999 de stabilire a normelor comune de aplicare a sistemului de restituiri la export pentru produsele agricole (JO L 102, p. 11, Ediție specială, 03/vol. 27, p. 187) conține norme privind prescripția în această materie, însă, potrivit articolului 54 alineatul (1), Regulamentul nr. 3665/87, care se abrogă, continuă să se aplice exporturilor precum cele din acțiunea principală, care fac obiectul declarațiilor de export acceptate înainte de intrarea în vigoare a Regulamentului nr. 800/1999, și anume 1 iulie 1999.

15 Articolul 11 alineatul (3) primul și al patrulea paragraf din Regulamentul nr. 3665/87 prevede că beneficiarul trebuie să ramburseze restituirile primite pe nedrept și dobânda calculată pe perioada scursă de la plată la restituire, însă, în cazul în care plata se face nejustificat, ca rezultat al unei erori a autorităților competente, nu se colectează nicio dobândă sau se percepe cel mult o sumă corespunzătoare profitului realizat nejustificat, ce se stabilește de către statul membru.

16 Cu toate acestea, întrucât Regulamentul nr. 3665/87 nu conține norme privind prescripția acțiunii având ca obiect recuperarea restituirilor la export, trebuie să se facă trimitere la articolul 3 alineatul (1) primul paragraf din Regulamentul nr. 2988/95.

17 În această privință, trebuie să se constate că dispoziția menționată are vocație să se aplice oricărei abateri, astfel cum este definită la articolul 1 alineatul (2) din Regulamentul nr. 2988/95.

18 Desigur, articolul 3 alineatul (1) primul paragraf din Regulamentul nr. 2988/95 este aplicabil atât abaterilor care determină impunerea unei sancțiuni administrative în sensul articolului 5 din acest regulament, cât și celor care fac obiectul unei măsuri administrative în sensul articolului 4 din acest regulament, măsură care are drept obiect retragerea avantajului obținut pe nedrept, fără a avea totuși caracterul unei sancțiuni (a se vedea în acest sens Hotărârea din 24 iunie 2004, Handlbauer, C-278/02, Rec., p. I-6171, punctele 33 și 34).

19 Totuși, în materie de sancțiuni, articolul 3 alineatul (1) primul paragraf din Regulamentul nr. 2988/95 stabilește un termen de prescripție ce curge începând cu data săvârșirii abaterii care, potrivit articolului 1 alineatul (2) din același regulament, constituie „orice încălcare a unei dispoziții de drept comunitar, ca urmare a unei acțiuni sau omisiuni a unui agent economic, care poate sau ar putea prejudicia bugetul general al Comunităților […]”.

20 Or, astfel cum au arătat atât Comisia Comunităților Europene, cât și avocatul general la punctul 31 din concluzii, în contextul Regulamentului nr. 2988/95, noțiunea „abatere”

presupune existența unei acțiuni sau a unei omisiuni a agentului economic din care rezultă încălcarea unei dispoziții de drept comunitar.

21 Rezultă că, în cazul în care o restituire la import este plătită nejustificat unui operator ca urmare a unei erori a autorităților naționale, o asemenea situație nu se încadrează în noțiunea „abatere” în sensul Regulamentului nr. 2988/95.

22 Prin urmare, norma privind prescripția, prevăzută la articolul 3 alineatul (1) primul paragraf din regulamentul menționat, nu are vocație să se aplice sancțiunilor aplicabile abaterilor care rezultă din erori ale autorităților naționale.

23 În consecință, într-o situație precum cea din cauza principală, problema prescrierii acțiunii de recuperare a sumelor plătite în mod nejustificat este reglementată de normele de drept național aplicabile în materie.

24 Astfel, în lipsa prevederilor comunitare, litigiile privind recuperarea sumelor plătite în mod necuvenit în temeiul dreptului comunitar trebuie să fie soluționate de instanțele naționale prin aplicarea dreptului intern, sub rezerva limitelor impuse de dreptul comunitar, în sensul că modalitățile procedurale prevăzute de dreptul intern nu pot avea ca efect să facă practic imposibilă sau excesiv de dificilă recuperarea ajutoarelor necuvenite și că legislația națională trebuie aplicată în mod nediscriminatoriu în raport cu procedurile aplicabile pentru soluționarea cauzelor de drept intern de același fel (Hotărârea din 19 septembrie 2002, Huber, C-336/00, Rec., p. I-7699, punctul 55 și jurisprudența citată).

25 În plus, interesul Comunității de a recupera restituirile la export care au fost plătite prin încălcarea condițiilor de acordare a acestora trebuie luat pe deplin în considerare în definirea termenelor de prescripție aplicabile unei asemenea recuperări (a se vedea în acest sens Hotărârea Huber, citată anterior, punctul 57).

26 Prin urmare, trebuie să se răspundă la prima întrebare că termenul de prescripție de 4 ani prevăzut la articolul 3 alineatul (1) primul paragraf din Regulamentul nr. 2988/95 nu este aplicabil unei proceduri de recuperare a unei restituiri la export plătite nejustificat unui exportator ca urmare a unei erori a autorităților naționale, în cazul în care exportatorul nu a săvârșit nicio abatere în sensul articolului 1 alineatul (2) din acest regulament.

Cu privire la a doua întrebare

27 Ținând seama de răspunsul dat la prima întrebare, nu este necesar să se răspundă la a doua întrebare.

Cu privire la cheltuielile de judecată

28 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a doua) declară:

Termenul de prescripție de 4 ani prevăzut la articolul 3 alineatul (1) primul paragraf din Regulamentul (CE, Euratom) nr. 2988/95 al Consiliului din 18 decembrie 1995 privind protecția intereselor financiare ale Comunităților Europene nu este aplicabil unei proceduri de recuperare a unei restituiri la export plătite nejustificat unui exportator ca urmare a unei erori a autorităților naționale, în cazul în care exportatorul nu a săvârșit nicio abatere în sensul articolului 1 alineatul (2) din acest regulament.

Semnături